

BUXTEHUDE

Dietrich BUXTEHUDE
(1637-1707)

1637, Helsingborg (Oldesloe'da doğduđu da iddia edilir) – 1707, Lübeck.

Danimarkalı besteci ve orgcu. XVII. yy Almanya'sında dinsel müziğin önemli adlarından biridir. Kuzey Almanya'nın en büyük org ustalarından biridir. Org bestecisi ve virtüözü olarak parıltısı tüm Almanya'ya yayılmıştır. Özellikle geniş bir fanteziye sahip müzikçi olarak büyük saygı görmüş, Johann Sebastian Bach bile onu görmeye Lübeck'e gitmiştir. Johann Sebastian Bach, onun tavsiyelerini alabilmek için bir ay süren yolculuğu göze aldığında 20 yaşındaydı. J.S. Bach'da dahil olmak üzere devrin ünlü müzisyenleri birçok defa Beuxtehude'yı dinlemek için Lübeck'e gitmişlerdir.

İlk müzik derslerini ve terbiyesini babasından almış kısa zamanda yetişip gelişerek organist olarak çeşitli vazifelerde bulunmuştur.

1668'de Lübeck'te Saint-Marie kilisesinde Franz Tunder'ın ölümüyle boşalan yere organist tayin edilmiş ve büyük Kilise Konserleri (Abend Musiken) düzenlemiştir. Tam 40 yıl boyunca bu görevde kalmıştır.

Buxtehude, Reinken, Scheidemann, Praetorius ve Scheidt ile beraber Kuzey Almanya'nın müzik eğilimlerini temsil ediyordu. Onun karşısındaysa, İtalyan anlayışına daha yakın düşen Güney Alman müzik idealini savunmakta olan Froberger (1620-1677), Ebred, Kerl, Pachelbel (1635-1706) gibi besteciler vardı.

Buxtehude, geniş kapsamlı ve çok bölümlü eserleriyle, kullandığı ekolu kısımlar, birbirini izleyen akorlar, başarıyla izlediği çokseslilik (polifoni) ile yeni bir org stili yaratmıştır.

Kuzey Almanya Barok org müziğinin özelliklerini tanıyan prelütleriyle de günümüze dek örnek olarak alınagelmıştır.

Bestecinin eserleri günümüzde genellikle G. Karstaedt edisyonunca 1974'te hazırlanan BuxWv (Buxtehude Weke-Verzeichnis) olarak numaralanmaktadır. Bu katalogtaki 273 eser içinde, 124 dini koral eser, org için 21 prelüd, 5 toccata, preambulum, 2 chaconne, 2 passacaglia, 9 canzona ya da canzonetta, 3 fuga, 47 org koralı yanında klavyeli çalgı için pek çok süit yer alır.

Prelüd, Füg ve Chaconne, Do Majör (BuxWV137)

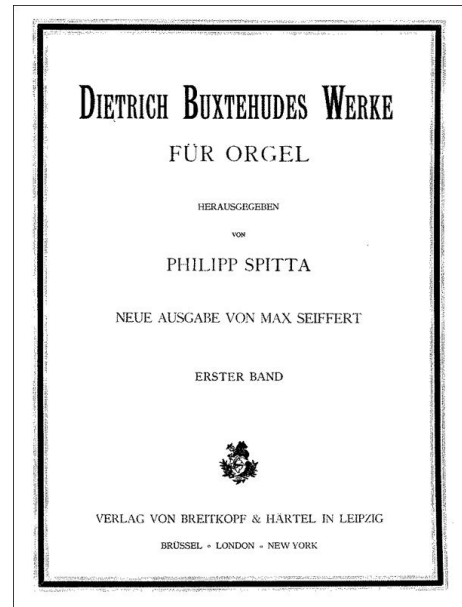
Buxtehude'nin Prelüd, Füg ve Chaconne (Ciacone) adlı bestesi, org için 28 parçadan oluşan prelüd ve fügler dizisinin ilki ve günümüzde en çok çalınanlarındandır. Prelüd bölümü belirgin biçimde üçe ayrılır: Giriş kadanlarını ve akorlarını füg benzeri gelişen kısa bir bölme izler. Sonra da belirginleşen yoğun prelüd duyulur. Füg bölümü ise canlı üç kadanlar Chaconne'a ulaşır. Ağır bir dans havasındaki Chaconne'da hep aynı kalan bas partisi (ostinato) ilk bölümün temalarından oluşur.

Prelüd ve Füg, Re Majör (BuxWV139)

Re majör tonda ve 4/4'lük ölçüdeki bu org eserinde kırık akorlarla belirlenen kısa bir girişten sonra basit gibi görünen bir füg teması belirir. Ancak tema, çeşitli registerlerde değişik olarak yorumlanarak çekici bir hal alır. Birkaç ölçü süren adagio'dan sonra Buxtehude'nin tarzına uymayan şekilde uzun ve bağımsız bir bölüm yer alır. Birbirini izleyen benzer kilise ezgilerinin sergilendiği bölüm, toccata biçiminde, soğukkanlı armonilerin kullanılmasıyla sona erer.

Toccata ve Füg, Fa Majör (BuxWV156)

Buxtehude yazdığı, Kuzey Almanya org geleneğinin çok bölümlü ve geniş kapsamlı toccataları ile seçkinleşir. Birbiri ardına gelen kırık akorlar, ekolu bölümler, kadanlar ve beş sesli polifoniyle Fa Majör Toccata ve Füg, Kuzey Almanya org stiline en seçkin örneklerindendir.

– Aktüze İ. Müziği Okumak. Pan Yayıncılık. Nisan 2003.

Kazım Çapacı